

## บทที่ 2

### วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งหัวข้อรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการแนะแนว
  - 1.1 ความหมายของการแนะแนว
  - 1.2 ความสำคัญของการแนะแนว
  - 1.3 ประโยชน์ของการแนะแนว
  - 1.4 จุดมุ่งหมายของการแนะแนว
  - 1.5 ปรัชญาของการแนะแนว
  - 1.6 หลักการของการแนะแนว
  - 1.7 ขอบข่ายของการแนะแนว
  - 1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการแนะแนวกับการให้ความช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.9 ปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนที่ควรได้รับการแนะแนว
  - 1.10 การจัดงานบริการแนะแนวในโรงเรียน
  - 1.11 บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวในโรงเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 2.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 2.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 2.3 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 2.4 ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 2.5 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น
  - 2.6 เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นเชิงสำรวจ
  - 2.7 เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญการประเมินความต้องการจำเป็น
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

## 1. แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการแนะแนว

### 1.1 ความหมายของการแนะแนว

คำว่า “การแนะแนว” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Guidance” โดย Frank Parsons ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งวงการแนะแนว เป็นผู้ใช้คำนี้เป็นคนแรกเมื่อปี ค.ศ. 1908 และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความและอธิบายความหมายของการแนะแนวไว้หลายประการ ดังนี้

English & English (1970) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้มีความสามารถในการเลือกตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

Miller (1971) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนการอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม

Proctor (1983) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่า เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ทั้งที่ยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนและที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อช่วยให้เขาสามารถปรับตัวได้ดีที่สุด และรู้จักตัดสินใจการเลือกอาชีพ การมีนันทนาการ การดูแลสุขภาพ และสังคมได้อย่างเหมาะสมที่สุด

อนนต์ อนันตรังษี (2521) ได้กล่าวว่า การแนะแนวเป็นบริการอย่างหนึ่ง ซึ่งทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนให้รู้จักตนเองอย่างดี รู้ถึงความสามารถและขอบเขตแห่งความสามารถของตนเอง ตลอดจนรู้ถึงโอกาสและช่องทางต่างๆ ที่จะใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมที่อาศัยอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

อุษณีย์ เย็นสบาย (2533) ได้กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง การชี้ช่องทางหรือแนะแนวทางเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการชี้ช่องทางและแนะแนวได้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2543) ได้กล่าวว่า การแนะแนว คือ กระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้อง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์ (2552) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่า คือ กระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง สามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจด้วยตนเองได้ทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพและสามารถปรับตัวไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

โพธิพันธ์ พานิช (2558) ได้ให้ความหมาย การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยให้นักเรียนได้รู้จัก เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถที่จะเลือกตัดสินใจ วางแผนชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเอง ตลอดจนรู้จักสภาพแวดล้อม ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลได้รู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพความเป็นจริง รู้จักที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง สามารถคิดและตัดสินใจในการวางแผนการศึกษา การประกอบอาชีพ และการปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม

## 1.2 ความสำคัญของการแนะแนว

ปัจจุบันการแนะแนวมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเพราะปัญหาต่างๆ ของนักเรียนในโรงเรียนมีมากขึ้น มีทักษะปัญหาในการศึกษาเล่าเรียน ปัญหาในการประกอบอาชีพ ตลอดจนปัญหาส่วนตัว หากทางโรงเรียนจัดให้มีบริการแนะแนวขึ้นปัญหาดังกล่าวจะค่อยน้อยลงไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเอง และยังประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียนด้วย การแนะแนวจึงมีความสำคัญดังนี้ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 : 34-38)

1. ความเปลี่ยนแปลงและความเจริญทางการศึกษา การศึกษาในสภาพปัจจุบันมีการแข่งขันกันมากขึ้น ผู้ปกครองและนักเรียนมองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นกว่าเดิม และการเรียนมักจะมุ่งในทางสาขาวิชาที่มีโอกาสในการประกอบอาชีพ และได้ค่าตอบแทนมากกว่า เพราะฉะนั้นการเลือกคณะสาขาการเรียน และวิชาเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูแนะแนวจึงมีบทบาทที่จะช่วยให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเองได้อย่างแท้จริง เพื่อออกไปประกอบอาชีพที่เหมาะสมในอนาคต นอกจากนี้จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการขยายโอกาสทางการศึกษา 12 ปี โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน ได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง และนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนไม่สมดุลกัน ครูผู้สอนจึงไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีบริการแนะแนวขึ้นช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด

2. ความจำเป็นทางการเลือกอาชีพ ในสังคมปัจจุบันมีอาชีพเกิดขึ้นมากมาย จนยากที่จะระบอบอกมาเป็นจำนวนที่แน่นอนได้ จึงมีความจำเป็นที่นักเรียนควรจะได้รับการช่วยเหลือแนะแนวทางการเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยครูแนะแนวจะต้องให้นักเรียนได้รู้จักโลกของงานอาชีพต่างๆ ที่อยู่รอบตัวและอยู่ในสังคมทั่วไปว่า อาชีพแต่ละอาชีพนั้นต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างไร ตัวเขาเองมีความเหมาะสมกับอาชีพใด มีความสนใจ มีความถนัดและมีความสามารถอย่างไร ต่อการเลือกประกอบอาชีพ เพื่อดำเนินชีวิตต่อไปในภายหน้า ซึ่งการเลือกอาชีพที่เหมาะสมของนักเรียนถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติด้วย ปัญหาการเลือกอาชีพที่สำคัญประการหนึ่งในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบท คือ การยึดถือค่านิยมว่าการรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นเจ้าคนนายคน ดังนั้นการเรียนรู้อัจฉริยะเพื่อเข้ารับราชการ โดยมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเป็นลูกจ้างในภาคเอกชน หรือประกอบอาชีพอิสระส่วนตัว แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันภาคราชการเองก็มีการจำกัดรับและมีความต้องการสูงเฉพาะบางสาขาวิชาที่ขาดแคลนเท่านั้น ทำให้ผู้จบการศึกษาส่วนหนึ่งต้องประสบปัญหาการว่างงานกลายเป็นปัญหาแก่สังคม ดังนั้นการบริการแนะแนวจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ กว้างขวางยิ่งขึ้น มี

เจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาชีพภาคเอกชนและอาชีพอิสระ สามารถมองเห็นเส้นทางที่จะก้าวหน้าในอาชีพต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย

3. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของสังคมไทยอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการบัญญัติคำศัพท์ที่ใช้โดยทั่วไปว่า “Globalization” หรือ “โลกาภิวัตน์” โดยที่ประชุมราชบัณฑิตได้อธิบายความหมายของคำนี้ว่า หมายถึง “การแผ่ถึงกันทั่วโลก การเข้าถึงโลกและการเอาชนะโลก” ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง ทำให้เกิดผลตามมา 3 ประการใหญ่ๆ คือ

3.1 ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะทางด้านภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างน้อยคนละสองภาษา คือ ภาษาประจำชาติและภาษาที่เป็นสากล

3.2 ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่เห็นได้ชัดคือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และทักษะในด้านการใช้เครื่องมือสื่อสารต่างๆ

3.3 อาชีพต่างๆ ที่เคยใช้แรงงาน หรือช่างฝีมือดั้งเช่นที่เคยปฏิบัติมาก็เปลี่ยนมาใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกลต่างๆ แทน และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

บริการแนะแนวจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับข่าวสารความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อช่วยให้การปรับตัวได้ดีขึ้น และได้รับโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานได้มากขึ้น

4. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว สภาพเศรษฐกิจแบบในน้ำมีปลาในนามีข้าว (Subsistent Economy) ค่อยๆ หดสิ้นไป สภาพสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนมาเป็นอุตสาหกรรม จากสภาพชนบทมาเป็นเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมาก เพราะต้องดิ้นรนต่อสู้กับภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อยๆ รายได้จากงานประจำไม่เพียงพอต่อรายจ่าย มีภาระหนี้สินต้องแสวงหารายได้เสริม โดยทำนอกเวลาจากงานปกติ ทำให้พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาได้ใกล้ชิดและอบรมสั่งสอนลูก เด็กจะเกิดความว่าเหว และเมื่อเกิดปัญหาไม่รู้จะปรึกษาใครจึงออกไปคบเพื่อนและให้ความสำคัญต่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งบางครั้งอาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้ง่าย นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำกันทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้นักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวเข้าหากัน และมีความสุขที่ไม่ดีต่อกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ บริการแนะแนวสามารถช่วยแก้ไขได้ โดยมีครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นที่พึ่งคอยรับฟังปัญหาจากนักเรียน และช่วยประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด และหาทางช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาความสามารถพิเศษของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อทดแทนปมด้อยทางเศรษฐกิจหรือสังคมบางประการ

5. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองตามสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมบางประการ ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พ่อแม่ที่เอาใจใส่ลูกมากเกินไป คอยช่วยเหลือลูกทุกอย่างจะกลายเป็นเด็กกลายเป็นคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะทำตัวเป็นเด็กที่จะต้องพึ่งพิงผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา หรือการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบเผด็จการจะทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และเมื่อเกิดการเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่นในสภาพที่เด็ก

คนอื่นได้รับจะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ พ่อแม่บางคนจะตามใจลูกมากเกินไป เมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบ ทำอะไรเอาแต่ใจตนเอง เด็กบางคนที่ขาดพ่อหรือแม่ หรือขาดทั้งพ่อและแม่ หรือมีพ่อแม่ แต่พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ หรือพ่อแม่แยกทาง สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นคงทางจิต ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กมักแสดงพฤติกรรมแปลกๆ ออกมาเพื่อเป็นการระบายอารมณ์หรือเพื่อเป็นการชดเชยบางสิ่งบางอย่างที่ขาดไป หรือเพื่อเรียกร้องความสนใจ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ ใจร้อนวู่วาม เห็นแก่ตัว ซึมเศร้า ไม่สดชื่นร่าเริงเท่าที่ควร แยกตัวออกจากสังคม หนีบ้าน หนีโรงเรียน ลักขโมย พฤติกรรมอันธพาล สุขภาพไม่ดี แสดงอาการท้อแท้ เบื่อหน่าย เรียนรู้ช้า สอບตก ซ้ำซ้ำ มีความขัดแย้งกับครูอยู่เสมอ ปัญหาทางพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นกับเด็ก จำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจากครูแนะแนว เพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมเหล่านี้ให้ดีขึ้น

6. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามา โดยไม่มีการแยกแยะความเข้าใจจึงทำให้เอกลักษณ์ ค่านิยม และวิถีชีวิตคนไทยเปลี่ยนไป ทำให้เด็กเกิดความสับสน ไขว้เขว ไม่แน่ใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และบางครั้งจะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร คำอบรมสั่งสอนกับการกระทำของบุคคลในสังคมไม่สอดคล้องกัน ผู้ใหญ่บางคนมักพูดอย่างหนึ่งแต่เวลากระทำก็จะกระทำไปอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กเกิดความเคลือบแคลงใจ เด็กได้รับการสั่งสอนว่าการคดโกงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ แต่ในสังคมกลับมีตัวอย่างให้เด็กเห็นว่าคนที่คดโกงบางคนเมื่อโกงแล้วร่ำรวย อยู่ดีกินดี มีคนนับหน้าถือตาเคารพยกย่อง จึงทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งในจิตใจและมีแนวโน้มที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดต่อหลักศีลธรรม หรือเด็กบางคนเกิดความขัดแย้งกับหลักความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น

เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไปทุกๆ ด้าน เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ มีศีลธรรม มีอาชีพสุจริต มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตดี สำหรับความขัดแย้งจนก่อให้เกิดความเคลือบแคลงใจเหล่านี้ บริการแนะแนวสามารถที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างได้ สามารถรู้จักแยกแยะว่าอะไรชั่ว อะไรดี อะไรควร ไม่ควร อะไรคือแก่นแท้ของศาสนา โดยอาจจัดให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มหรือจัดให้มีการบรรยาย การอภิปราย โดยผู้รู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ นอกจากนี้การนำเสนออัตชีวประวัติของบุคคลที่ประพฤติได้เป็นแบบอย่างที่ดี และประสบความสำเร็จในชีวิต ก็เป็นวิธีการที่ได้ผลเพื่อให้นักเรียนศรัทธาและเจริญรอยตามบุคคลเหล่านั้น

7. ความต้องการในการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นักเรียนเป็นจำนวนมากยังไม่สามารถแบ่งเวลาให้เหมาะสมว่าเวลาใดควรทำอะไร บางคนใช้เวลาในการเล่น เทียวเตร่ พักผ่อน หรือร่วมในกิจกรรมอื่นๆ มากเกินไป จนทำให้กระทบต่อผลการเรียน บางคนก็มุ่งแต่เรียนเพียงอย่างเดียวจนกลายเป็นคนเคร่งเครียด ทำให้สังคมเสียไป บางคนใช้เวลาว่างจากการเรียนเที่ยวเตร่ตามเพื่อน ตามสถานเริงรมย์ต่างๆ ทำให้แนวทางชีวิตเปลี่ยนไปอย่างน่าเสียดาย

บริการแนะแนวจะช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่พึงประสงค์หรือป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว โดยจัดกิจกรรมแนะแนวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดอภิปรายให้นักเรียนเข้าใจถึง

การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนเห็นความสำคัญในเรื่องการแบ่งเวลาสำหรับชีวิต ในคาบกิจกรรมแนะแนวหรือสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน เช่น กิจกรรมชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี ชุมนุมนาฏศิลป์ ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

### 1.3 ประโยชน์ของการแนะแนว

การแนะแนวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลต่างๆดังต่อไปนี้ คือ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 : 38)

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน การแนะแนวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองถูกต้อง รู้ถึงข้อบกพร่องและความสามารถพิเศษของตน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถพิจารณาตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สามารถที่จะปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ประโยชน์ต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน บริการต่างๆในงานแนะแนวจะช่วยให้ครู อาจารย์ เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้นทุกด้าน สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและการปกครองให้เหมาะสม สามารถจัดแบ่งนักเรียนออกตามความสามารถ และจัดบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมและบริการต่างๆให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาเรื่องความประพฤติของนักเรียน

3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง การแนะแนวจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเด็กของตนเองดีขึ้น เข้าใจถึงแนวทางและโอกาสในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถชี้แนะช่องทางแก่เด็กของตนได้ดีขึ้น นอกจากนี้การแนะแนวจะช่วยให้ผู้ปกครองยอมรับขีดจำกัดความสามารถของเด็กจะไม่เร่งรัดเด็กให้ทำงานเกินความสามารถอันจะเป็นผลเสียแก่เด็กได้

### 1.4 จุดมุ่งหมายของการแนะแนว

จุดมุ่งหมายของการแนะแนว โดยมุ่งที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 : 38-39)

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับตนเอง
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการเข้ากับผู้อื่น และเข้าใจถึงโลกที่ตนอาศัยอยู่ได้มากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ใส่ตน แม้ว่าสำเร็จการศึกษาไปแล้ว
4. ช่วยให้นักเรียนค้นหาเกี่ยวกับตัวของนักเรียนในแง่มุมต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับโลกของงานและหาแนวทางที่จะใช้ความสามารถที่มีอยู่ เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับตนเองและสังคม

5. ช่วยวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาและช่วยหาประสบการณ์ในงานด้านต่างๆให้นักเรียน

ส่วน ศุภวดี บุญญวงษ์ (2558 : 5) ได้กล่าว เพิ่มเติมถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวว่า จะต้องมีการพิจารณาจัดตั้งจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน เพื่อช่วยในการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนภายในโรงเรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกๆ ด้านของนักเรียนแต่ละวัยด้วย
2. ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งส่งผลไปสู่ประสิทธิภาพของการเรียนรู้และปรับตัวของนักเรียน
3. เพื่อปรับปรุงการสอนของครู การจัดวิชาเรียนและแผนการเรียนของทางโรงเรียน ให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด
4. ช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถและสมรรถวิสัย อันจะส่งเสริมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพในการเรียนและทำงานสูงขึ้น
5. มุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง เพื่อช่วยให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตัวเอง อันเป็นคุณลักษณะที่จะนำนักเรียนไปสู่ความเป็นอิสระและพึ่งตนเองได้ และด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

โดยสรุปจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการแนะแนว เป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บุคคลได้รับการพัฒนา 3 ด้าน ด้วยกันคือ

1. ด้านความเข้าใจตนเอง (Self-Understanding)
2. ด้านการปรับตัวได้ด้วยตนเอง (Self-Adjustment)
3. ด้านการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self-Determination)

### 1.5 ปรัชญาของการแนะแนว

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าวได้รับการพิจารณาไตร่ตรองและกลั่นกรองมาจากการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเวลานานที่รู้จักกันในชื่อ “ปรัชญา” ปรัชญาของการแนะแนวประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ดังต่อไปนี้ (รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์ (2552 : 13)

1. นักเรียนทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน นักเรียนทุกคนจึงมีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการอย่างเท่าเทียมกันเต็มศักยภาพ ให้ประสบความสำเร็จในชีวิตตามอัตภาพจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. นักเรียนแต่ละคนย่อมมีคุณลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ หรือเจตคติ การให้บริการแนะแนวแก่นักเรียนจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเป็นพิเศษ

3. พฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนย่อมมีสาเหตุ การแนะนำจึงต้องทำเป็นกระบวนการให้ครบวงจรทั้งด้านป้องกันปัญหาสำหรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม

4. มนุษย์ทุกคนควรให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและผู้ที่ให้ความช่วยเหลือได้ดีควรมีความรู้และหลักในการให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะอุทิศตนเพื่อสังคมจะลดน้อยลงกว่านักเรียนวัยรุ่นในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา งานแนะนำจึงต้องกระทำให้ครบถ้วนทุกด้านไม่เฉพาะด้านการศึกษาหรือด้านการประกอบอาชีพเท่านั้น จะต้องมียานแนะนำด้านส่วนตัวและสังคมด้วย

5. นักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพและความสามารถในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูแนะนำไม่สามารถตัดสินใจแทนนักเรียนคนหนึ่งคนใดได้

6. นักเรียนทุกคนควรได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสำเร็จในข้อนี้จะเกิดขึ้นได้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน การทำงานแนะนำจึงควรประสานสัมพันธ์กับทุกหน่วยงานในโรงเรียน

### 1.6 หลักการของการแนะนำ

การแนะนำในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น การดำเนินงานแนะนำจึงต้องยึดหลักการแนะนำในการทำงานแนะนำนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์สำหรับปฏิบัติงานจึงจะทำให้การแนะนำในสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จากหลักปรัชญาการแนะนำดังที่กล่าวมาแล้วนำไปสู่หลักการของการจัดการแนะนำที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์ (2552 : 13)

1. งานแนะนำกระทำเพื่อนักเรียนทุกคนไม่ใช่เพื่อนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น
2. งานแนะนำจัดขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
3. การดำเนินงานแนะนำควรกระทำเป็นกระบวนการทั้งในลักษณะป้องกันและพัฒนาร่างเสริมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว เริ่มจากการรวบรวมข้อมูล การให้บริการสนเทศ การให้บริการปรึกษา การจัดวางตัวบุคคล และการติดตามและประเมินผล
4. การดำเนินงานและบริหารงานแนะนำ ควรกระทำโดยผู้ที่มีคุณวุฒิหรือได้รับการฝึกฝนมาทางการแนะนำโดยเฉพาะ
5. การแนะนำยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้แนะนำเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้นักเรียนผู้รับบริการแนะนำ โดยนักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจและเลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. การดำเนินงานแนะนำจะประสบผลสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

### 1.7 ขอบข่ายของการแนะนำ

ขอบข่ายของการแนะนำในสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานแนะนำปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขอบข่ายงานของตนเองในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม การแนะนำในสถานศึกษา โดยปกติก่อนจะจัดบริการขึ้นมา ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบบริการแนะนำในสถานศึกษาจะต้องสำรวจความต้องการของผู้รับบริการแนะนำเสียก่อน เพื่อเป็นแนวทาง



ประกอบการพิจารณาจัดบริการต่างๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ขอบข่ายของบริการ  
แนะแนวในสถานศึกษาจึงต้องจัดบริการให้ครอบคลุมประเภทของการแนะแนว ดังนี้ (โพธิพันธ์  
พานิช, 2558 : 14-15)

1. การแนะแนวการศึกษา (Education Guidance) ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อ  
การศึกษาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอาชนะอุปสรรคในการเรียนได้ด้วยดี  
มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาและข้อมูลการศึกษาต่อในระดับสูงอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนา  
ตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้ได้รับความสำเร็จในการศึกษาตาม  
ความสามารถของเขา ในบางครั้งการที่บุคคลใดก็ตามไม่สามารถประสบความสำเร็จได้นั้น อาจจะเป็น  
เพราะมีอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ เช่น เลือกวิชาที่ไม่เหมาะสม ขาดวิธีการเรียนที่ดี ขาดจุดมุ่งหมาย  
ทางการศึกษาที่จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ด้วยเหตุนี้จึงควรจะมีการจัดบริการแนะแนว  
เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลดลงหรือหมดไป

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพและ  
การทำงานในอนาคต รู้จักแสวงหาความรู้เรื่องอาชีพ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของอาชีพใหม่ๆ ที่เกิด  
จากการพัฒนาด้านต่างๆ ในสังคม รู้จักการวางแผนการทำงานการวางแผนอาชีพในอนาคตอย่างเป็น  
ระบบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคล  
สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามความต้องการ  
ดังนั้นการแนะแนวในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องต้องใช้เวลา เพราะจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่  
การพิจารณาตัวบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถหรือสติปัญญา  
เศรษฐกิจและอื่นๆ ที่สำคัญ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาเลือกอาชีพและเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ  
นั้นๆ

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) เป็น  
กระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตของตนเองอย่างมีความสุขในสังคม สาเหตุสืบ  
เนื่องมาจากการที่บุคคลอาจจะประสบความยุ่งยากในการดำเนินชีวิต เช่น การเลือกคบเพื่อน เลือก  
คู่ครอง ความมีปมด้อยต่างๆ ปัญหาครอบครัว และอื่นๆ ถ้าบุคคลมีความทุกข์จากปัญหามากเกินไป  
ย่อมจะทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าได้รับการแนะแนว  
และแก้ไขปัญหาได้ เขาก็จะมีโอกาสกระทำการต่างๆ ในชีวิตอย่างประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์  
ต่อสังคมด้วย

โดยความเป็นจริงการแนะแนวนั้นไม่สามารถจะแยกประเภทได้โดยเด็ดขาด  
เพราะว่าสิ่งเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกัน เช่น ถ้าบุคคลมีปัญหาด้านการเลือกอาชีพ เมื่อมาพบผู้แนะแนว  
เพื่อขอรับคำปรึกษา เขาจะต้องเล่าปัญหาของเขาทั้งหมดให้ผู้แนะแนวฟัง และจะถูกถามถึงเรื่อง  
ส่วนตัวและเรื่องทางการศึกษา ว่าชอบอาชีพประเภทไหน คุณสมบัติส่วนตัวเหมาะสมกับอาชีพอะไร  
การศึกษาเล่าเรียนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ฐานะทางครอบครัวดีหรือไม่ ในกรณีเลือกอาชีพที่ต้องการ  
ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูง จะเห็นได้ว่าการแนะแนวที่แยกไว้ดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กัน  
จะแบ่งแยกจากกันจริงไม่ได้ แต่การแบ่งก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มองเห็นลักษณะของงานแนะแนวได้ง่าย  
ขึ้นเท่านั้น

### 1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการแนะนำกับการให้ความช่วยเหลือนักเรียน

การให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางด้านจิตใจที่กำหนดเป็นศาสตร์ และเป็นวิชาชีพ โดยมีบุคลากรผู้ผ่านการศึกษาและฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพนั้นๆ ได้แก่ การแนะนำ การให้คำปรึกษา การปรับพฤติกรรมและจิตบำบัด วิธีการทั้ง 4 นี้ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีบทบาทต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์กันตามสภาพของผู้รับความช่วยเหลือ ดังนี้ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 : 44-45)

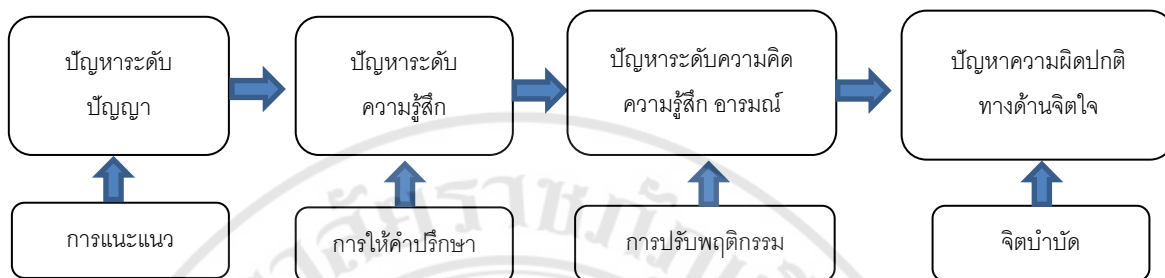
1. การแนะนำ เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาในระดับปัญญา คือ ความไม่รู้ รู้ผิด หรือปฏิเสธที่จะรับรู้ให้แก่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตน้อย และเป็นช่วงวัยแห่งการค้นหาตัวเอง เพื่อวางแผนการศึกษาและอาชีพ ผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา นักแนะแนว การศึกษาและอาชีพ โดยใช้วิธีการให้ข้อเสนอแนะ การใช้เครื่องมือและวิธีการบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล และการจัดกิจกรรมช่วยเหลือด้านการปรับตัว

2. การให้คำปรึกษา เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาในระดับความรู้สึก การปรับตัว การตัดสินใจ เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความอบอุ่น ไม่โดดเดี่ยว สามารถปรับตัวและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ ผู้แนะแนว ผู้ให้คำปรึกษา นักจิตวิทยา ที่ได้รับการศึกษาและฝึกปฏิบัติทางการให้คำปรึกษา โดยใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

3. การปรับพฤติกรรม เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาในระดับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม เช่น การย้ำคิด ย้ำทำ หวาดระแวง ก้าวร้าวอย่างรุนแรง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ตลอดจนการขาดความมั่นใจตนเองอย่างรุนแรง ผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ นักจิตวิทยา นักจิตบำบัด นักจิตวิทยาคลินิก ที่ได้รับการศึกษาและฝึกปฏิบัติทางการปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมแบบการฝึกการช่วยตนเอง การฝึกจัดการความวิตกกังวล การปรับพฤติกรรมแบบการแก้ปัญหาและเทคนิคการเปลี่ยนโครงสร้างการพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบ

4. จิตบำบัด เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาความผิดปกติทางด้านจิตใจอย่างรุนแรง เช่น มีความท้อแท้สิ้นหวังอย่างหนัก หวาดระแวงอย่างไร้เหตุผล ไม่อยู่ในโลกของความเป็นจริง เป็นต้น ผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ นักจิตวิทยาคลินิก จิตแพทย์ โดยใช้วิธีการเยียวยา บำบัดรักษา และพฤติกรรมบำบัด

การให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางด้านจิตใจทั้ง 4 วิธีข้างต้นจะเห็นว่า มีความสัมพันธ์ทั้งทางด้านเทคนิค วิธีและทีมงานให้ความช่วยเหลือ กลายเป็นปัญหาในระดับความรู้สึกปัญหาระดับอารมณ์อย่างรุนแรง และมีความผิดปกติทางด้านจิตใจได้ ดังนั้นทีมงานให้ความช่วยเหลือสามารถส่งต่อยังผู้เชี่ยวชาญแต่ละระดับของปัญหา ดังภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางด้านจิตใจ ดังนี้



ภาพที่ 2.1 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางด้านจิตใจ  
ที่มา : นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558: 45)

### 1.9 ปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนที่ควรได้รับการแนะนำ

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนจำเป็นต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นักเรียนจึงต้องเรียนรู้และใส่ใจกับการเรียนเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำเนินชีวิต แต่การประสบความสำเร็จจึงมิใช่เป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับเด็กนักเรียน การควบคุมตนเองของนักเรียน การดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครูและผู้ปกครองจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เด็กนักเรียนนั้นประสบความสำเร็จ ปัจจุบันนักเรียนมักจะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคที่หลากหลายดังนี้ (พนม ลีมาอารีย์, 2548 : 252-253)

#### 1.9.1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน

- 1) การปรับตัวให้เข้ากับระบบการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมจะจัดในลักษณะมีครูประจำวิชา นักเรียนจะต้องเปลี่ยนห้องเรียนเสมอเมื่อเปลี่ยนวิชาใหม่ ทำให้เด็กต้องย้ายห้องเรียนทุกครั้งที่เปลี่ยนวิชาเรียน ดังนั้นเด็กจะต้องปรับตัวให้เข้ากับครูใหม่พร้อมกันหลายคนและต้องรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นทั้งในด้านการเรียนและกิจกรรม
- 2) นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและแผนการเรียน ทำให้เลือกแผนการเรียนไม่เหมาะสมกับตน
- 3) นักเรียนบางคนเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน ไม่ชอบวิชาบางวิชา ไม่ชอบครูบางคน ขาดความสนใจ สอบผ่านบางวิชา ขาดความถนัดในการเรียนวิชาบางวิชา เป็นต้น
- 4) การเลือกแผนการเรียนไม่เหมาะสมกับตน เช่น ไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สติปัญญาสุขภาพ เศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้เด็กไม่สัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้
- 5) การเลือกแนวทางการศึกษาต่อและอาชีพ จัดว่าเป็นปัญหาสำคัญของเด็กมัธยมศึกษาบางคนเลือกตามเพื่อน บางคนเลือกตามใจพ่อแม่ บางคนเลือกเพราะเห็นว่าจะมีรายได้มาก บางคนเลือกเพราะอยากเป็นเจ้าของคนบางคน เป็นต้น

1.9.2 ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ เนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงที่อารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง และมีความต้องการทางเพศเกิดขึ้น ทำให้เด็กเกิดความเครียดอารมณ์หงุดหงิด ไม่สบายใจ

1.9.3 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านร่างกาย เนื่องจากเด็กวัยรุ่นจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายหลายอย่าง ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

1.9.4 ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน วัยรุ่นต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการคบเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

1.9.5 ปัญหาต้องการบุคคลที่เข้าใจและเห็นใจ เพื่อเด็กวัยรุ่นจะสามารถพูดคุยปรับทุกข์ด้วยได้

1.9.6 ปัญหาต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

1.9.7 ปัญหาต้องการความเป็นอิสระจากการบงการของผู้ใหญ่ และต้องการมีความรับผิดชอบมากขึ้น

1.9.8 ปัญหาเกี่ยวกับข้อบกพร่องทางร่างกาย

#### 1.10 การจัดงานบริการแนะแนวในโรงเรียน

งานบริการแนะแนว ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่ทางโรงเรียนจะต้องทำการจัดงานบริการแนะแนวให้กับนักเรียนทุกคน ซึ่งงานบริการแนะแนวประกอบไปด้วย 5 บริการ ได้แก่ บริการศึกษาศึกษารวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล โดยทั้งหมดนี้จะต้องผสมผสานกลมกลืนกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการประสบความสำเร็จ ผู้ให้บริการแนะแนวสามารถดำเนินการได้ดังนี้ (นิธิพัฒน์ เมฆขจร, 2557 : 34-36)

1. บริการศึกษารวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual inventory service) เป็นบริการที่ช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้นด้วยความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการศึกษาข้อมูลของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านส่วนตัว ครอบครัว สุขภาพ การเรียน สังคม ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ฯลฯ และมีการศึกษาและรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ

ด้วยลักษณะงานของการจัดบริการศึกษาข้อมูลนักเรียนของครูแนะแนว เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้วย โดยการช่วยจัดหาเครื่องมือที่ง่ายและสะดวกต่อการศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนสำหรับครูที่ปรึกษา เช่น แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวนักเรียนด้านต่างๆ แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นต้น แนะนำการใช้เครื่องมือทำงานจิตวิทยาอื่นๆ เพื่อการรู้จักนักเรียนเพิ่มเติม เช่น แบบประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน (SDQ) และประสานแจ้งผลการสำรวจ การทดสอบทางด้านจิตวิทยาและการแนะแนวให้ครูที่ปรึกษาทราบ เช่น

ผลจากการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ผลจากการวัดทางสุขภาพจิต ผลการสำรวจบุคลิกภาพ ผลการสำรวจทิศทางการสนใจในอาชีพ

2. บริการสนเทศ (Information service) เป็นการจัดบริการข่าวสารข้อมูลด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคมแก่นักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และการวางแผนการศึกษาต่อและอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยจัดนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น ป้ายนิเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดนิทรรศการ การเชิญวิทยากร การศึกษาดูงาน เป็นต้น

การจัดบริการทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นประโยชน์เชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมแนะแนวได้อย่างกลมกลืนเป็นเนื้ออันเดียวกัน เพราะการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียนก็มีขอบข่าย 3 ด้านเช่นกัน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์เชื่อมโยงไปยังงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากสามารถช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการป้องกันส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้ทุกคน

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling service) เป็นการจัดกระบวนการที่มีหลักการขั้นตอน และจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาที่ชัดเจนตามหลักการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ช่วยให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ ยอมรับตนเองและปัญหาที่กำลังเผชิญ ได้เรียนรู้และค้นหาเหตุแห่งปัญหา หาทางจัดการกับปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง อีกทั้งจัดการศึกษารายกรณี และประสานการจัดประชุมปรึกษารายกรณี เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดบริการให้คำปรึกษา ควรครอบคลุมด้านการศึกษาต่อ ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม เช่นกัน โดยมีความเชื่อมโยงกับการจัดบริการแนะแนว คือ เป็นบริการที่รองรับการให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ครูแนะแนวพบว่า มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือมีเรื่องสมควรได้รับการแก้ไขช่วยเหลือหรือพัฒนาจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว การแสดงออก หรือชิ้นงานที่นักเรียนทำ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์เชื่อมโยงไปยังงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในส่วนของ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนประสานการส่งต่อนักเรียนจากครูที่ปรึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service) เป็นบริการที่จัดเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการช่วยเหลือ หรือได้รับการฝึกฝนตามแต่กรณี โดยจัดความช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม เช่น ช่วยเหลือนักเรียนในการเลือกเรียนแผนการเรียนที่เหมาะสม ได้ร่วมกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความถนัด ความสามารถและความสนใจ การช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องการทำงานพิเศษ การจัดหาทุนการศึกษาและทุนอาหารกลางวัน เป็นต้น

ด้วยลักษณะของการบริการจัดวางตัวบุคคลดังกล่าว จึงเป็นประโยชน์เชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมแนะแนว และการประสานช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้เช่นกัน

5. บริการติดตามผลและประเมินผล (Follow-up and evaluate service) เป็นบริการที่มีระบบขั้นตอน ในการติดตามประเมินผลคุณภาพการให้บริการ การจัดกิจกรรมแนะแนว

และการจัดงานโครงการต่างๆ ของงานแนะแนวเพื่อนำผลที่ได้ไปแก้ไข ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา การวางแผนงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การติดตามผลการจัดบริการแนะแนวด้านต่างๆ จะทำให้ครูแนะแนวมีข้อมูลในการ ประเมินการดำเนินการช่วยเหลือว่าต้องดำเนินการต่อหรือยุติการช่วยเหลือเมื่อนักเรียนได้พัฒนาตาม วัตถุประสงค์แล้ว และเชื่อมโยงเป็นประโยชน์กับการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้วยการนำผลการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และการติดตามผลการพัฒนาตนเอง ของ นักเรียนมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียนยิ่งขึ้น ตลอดจน เป็นประโยชน์เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน คือ เป็นการช่วยให้ครูที่ปรึกษาได้ เห็นผลของการดำเนินงานให้การดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียนในความดูแลของตนเอง ซึ่งเป็น การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

อนึ่ง เพื่อให้การดำเนินงานตามขอบข่ายงานแนะแนวทั้ง 3 ด้าน มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นควรมีการประสานสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสานกับเครือข่าย ผู้ปกครอง หน่วยงานองค์กรต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งเครือข่ายนักเรียนด้วย ซึ่งรายละเอียดของการ จัดบริการแนะแนวทั้ง 5 สามารถสรุปจุดมุ่งหมาย วิธีการ เทคนิค เครื่องมือต่างๆ ตามแนวทางของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

**ตารางที่ 2.1** สรุปจุดมุ่งหมาย วิธีการ เทคนิค เครื่องมือต่างๆ ของงานบริการแนะแนว

บริการ	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ/เทคนิค/เครื่องมือ
1.บริการศึกษารวบรวม ข้อมูลเป็นรายบุคคล	เพื่อให้ครูรู้จักผู้เรียน ผู้เรียนรู้จักตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทุกด้าน เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความ ถนัด บุคลิกภาพ ฯลฯ	การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบ อัตชีวประวัติ สังคมมิติ ระเบียบสะสม การศึกษาราย กรณี ฯลฯ
2. บริการสนเทศ	เพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในด้านการศึกษา อาชีพ สภาพ สังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นสำหรับ การปรับตัวให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมี ความสุข	การปฐมนิเทศ โฮมรูม ป้าย สารสนเทศ นิทรรศการ การ เชิญวิทยากรมาจัดกิจกรรม ในสถานศึกษา การศึกษา เรียนรู้นอกสถานศึกษา ฯลฯ
3. บริการปรึกษา	เพื่อช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ สภาพปัญหา คิดตัดสินใจ และ แก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบ และเหมาะสม	การให้คำปรึกษารายบุคคล การให้คำปรึกษารายกลุ่ม

## ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

บริการ	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ/เทคนิค/เครื่องมือ
4. บริการจัดวางตัวบุคคล	เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับบริการและประสบการณ์ที่เหมาะสม แก่กรณีอื่นจะเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาตนเองตามความต้องการและความเหมาะสม	การจัดผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด การสอนซ่อมเสริม การฝึกทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิตและสังคม การจัดทุนการศึกษา ฯลฯ
5. บริการติดตามและประเมินผล	เพื่อติดตามการดำเนินงาน แนวโน้มทั้งระบบเพื่อประเมินความสำเร็จและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน และผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษา	การสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน ฯลฯ

### 1.11 บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวในโรงเรียน

ในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้น จะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือและให้การช่วยเหลือจากบุคคลทุกๆ ฝ่าย ทั้งที่เป็นบุคคลภายในสถานศึกษา และบุคคลภายนอกโรงเรียน โดยบุคคลที่สำคัญและมีอิทธิพลต่องานแนะแนวในโรงเรียนอย่างมาก ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2543 : 363-372; พนม ลิ้มอารีย์, 2548 : 263-272; นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 : 301-308)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกุญแจสำคัญในการจัดการศึกษา ถ้าเป็นผู้ที่มีความสามารถมีเทคนิคและปรัชญา มีหลักเกณฑ์ที่ดี สถาบันนั้นๆ ก็จะมีคามหวังในความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดคุณสมบัติดังกล่าวไม่เอาใจใส่หน้าที่ของตน สถานศึกษานั้นๆ ก็คงจะมีความเจริญได้ยาก โดยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการแนะแนว ผู้บริหารควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแนะแนว ดังนี้

1.1 เป็นผู้นำในการริเริ่มงานและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานแนะแนวของโรงเรียนจัดตั้งโครงการแนะแนวและตั้งแผนกขึ้นในโรงเรียน

1.2 เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว และเป็นผู้ประสานงานเกี่ยวกับการแบ่งความรับผิดชอบของกรรมการแนะแนวแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีการให้ความร่วมมือกันจัดการเลือก อบรม นิเทศ ผู้ที่จบเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน

1.3 เป็นผู้ให้ความสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การจัดหางบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ของการแนะแนว

1.4 เป็นผู้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบริการแนะแนวแก่บุคลากรแนะแนวเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้น ทักษะ และความเชื่อมั่นในงานแนะแนว โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีชื่อเสียงทางการแนะแนวมาทำการนิเทศอาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์โฮมรูม

1.5 เป็นผู้นำของโรงเรียนในด้านคุณธรรมและน้ำใจ เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรแนะแนวทำงานกันอย่างขันแข็ง จริงจัง โดยการไต่ถาม รับฟังปัญหาด้วยความเอาใจใส่ให้ความสะดวก ช่วยเสนอแนะ แก้ไข และเป็นกำลังใจให้ทุกคนทำงานด้วยใจรักในงานแนะแนวนั้น

1.6 พิจารณาปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาโครงการในโรงเรียนเสมอๆ ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมหลักสูตร

1.7 เป็นผู้นำในการประชาสัมพันธ์โครงการการบริหารงานแนะแนวแก่ผู้ปกครอง และชุมชนหรือกลุ่มประชาชนประเภทต่างๆ เพื่อช่วยให้การแนะแนวนักเรียน และเพื่อสร้างเจตคติที่ดี และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ

1.8 เป็นผู้ร่วมมือกับผู้บริหารอื่นๆ ในการวางโครงการแนะแนว ตลอดจนดำเนินกิจกรรมแนะแนวกลุ่มในโรงเรียน

1.9 ทำความรู้จักสนิทสนมใกล้ชิดกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นผู้จัดให้มีการประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน และชุมชน

1.10 เป็นผู้สรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมเข้ารับตำแหน่งนักแนะแนวของโรงเรียน โดยให้มีอัตรากำลังที่เหมาะสมตามมาตรฐานสากล คือนักแนะแนวที่ทำงานเกี่ยวกับงานแนะแนวเต็มเวลา 1 คนต่อนักเรียน 250 คน

1.11 เป็นผู้กำหนดตารางเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมแนะแนว เช่น กิจกรรมโฮมรูม การสอนกิจกรรมแนะแนว จัดเวลาสำหรับกิจกรรมพิเศษ เช่น การปฐมนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ วันอาชีพ และกิจกรรมเสริมการแสดงของนักเรียน เป็นต้น

1.12 เป็นแบบอย่างแก่บุคลากร

2. ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ในการปรับตัวของนักเรียน ครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ทั้งอบรม สั่งสอน ปกครอง และให้การแนะแนวนักเรียนของตน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาทุกๆ ทาง ตลอดทั้งช่วยป้องกันและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ฉะนั้นครูที่ปรึกษาจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากต่อการจัดบริการแนะแนวโรงเรียน บทบาทและหน้าที่ของครูที่ปรึกษาที่มีต่อบริการแนะแนวมีดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และขอบข่ายของโครงการแนะแนว

2.2 ให้ความร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อบันทึกลงระเบียนสะสม

2.3 ให้ความร่วมมือกับฝ่ายแนะแนวในการประชุมรายกรณี เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล



2.4 ช่วยประสานงานและประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ และมีเจตคติที่ดี ต่อบริการแนะแนวและสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้บริการแนะแนว

2.5 ให้ความร่วมมือกับฝ่ายแนะแนวในการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยการให้ ข้อเสนอแนะแก่นักเรียนเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ การคบเพื่อน มารยาททางสังคม และการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

2.6 เข้าร่วมโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ โดยการช่วยชี้แจงให้นักเรียนได้ ทราบถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ลักษณะวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตร บุคลากรในโรงเรียน ประเพณีของโรงเรียน

2.7 ใช้เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ของการแนะแนว ศึกษาและทำความเข้าใจ พฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้การช่วยเหลือป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพัฒนานักเรียนทุกคน

2.8 ช่วยจัดส่งนักเรียนที่สมควรได้รับการให้คำปรึกษาไปยังฝ่ายแนะแนว

2.9 ช่วยเป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความ ร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน

3. ครูประจำวิชา เป็นผู้ที่มีโอกาสพบปะกับนักเรียนหลายชั้นเรียน จึงรู้จักเด็กมาก แต่ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนอาจจะไม่มากเท่ากับครูประจำชั้น แต่ครูประจำวิชาที่มีบทบาท และหน้าที่ต่อบริการแนะแนวเช่นเดียวกันกับครูประจำชั้น มีดังต่อไปนี้

3.1 มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสถานการณ์ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ดียิ่งขึ้นตั้งนั้น ครูประจำวิชาจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาและวัยรุ่น เพื่อนำ ความรู้นั้นมาใช้ในการดำเนินการสอน และรู้จักที่จะทำให้บรรยากาศของการเรียนดีขึ้น

3.2 ครูประจำวิชาทำหน้าที่สำคัญในเรื่องของการศึกษาและอาชีพ โดยพยายาม ชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาที่เรียนและอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับวิชาที่เรียน ในระหว่าง ดำเนินการสอน

3.3 ครูประจำวิชาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของครูแนะแนวในการทำงานต่างๆ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคน การจัดกิจกรรมแนะแนว การปฐมนิเทศกับ นักเรียน และการปัจฉิมนิเทศนักเรียน เป็นต้น ฯลฯ

3.4 ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและเป็นแหล่งข้อมูลให้กับนักเรียนในบางกรณี

3.5 ช่วยติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ บริการแนะแนว

3.6 เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ

4. ครูแนะแนว เป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดบริการ แนะแนวในโรงเรียน ดังนั้นจึงควรจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมมาทางด้านบริการแนะแนวโดยเฉพาะ เพื่อช่วยให้สามารถทำงานแนะแนวได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนด ไว้ โดยบทบาทและหน้าที่ของครูแนะแนวที่มีต่อบริการแนะแนวมีดังนี้

4.1 เป็นผู้นำในการดำเนินงานบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยการจัดให้มีบริการ หลักที่สำคัญของโครงการบริการแนะแนว ทั้ง 5 บริการคือ บริการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล

4.2 เป็นผู้ประสานงานและมีบทบาทร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนในการจัดโครงการบริการแนะแนว

4.3 ดำเนินงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดให้มีการบริการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวแก่บุคลากรในโรงเรียน

4.4 ประชาสัมพันธ์และสนับสนุนเชิญชวนให้บุคลากรในโรงเรียนได้สนใจงานแนะแนวและใช้บริการแนะแนว เช่น ให้การร่วมมือในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มาขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

4.5 ทำหน้าที่ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับความมุ่งหมายขอบข้าย งานและประโยชน์ของบริการแนะแนว เพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรฝ่ายต่างๆ มีเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว มองเห็นความสำคัญ และยินดีให้ความร่วมมือในการทำงานแนะแนว

4.6 ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ผู้ปกครอง ได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของบริการแนะแนว และยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว เช่น การเก็บข้อมูลนักเรียน การแก้ปัญหาความยุ่งยากของข้อมูลนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัด เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุม การจัดวันอาชีพ การปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น

4.7 ทำหน้าที่ติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงาน สถาบันและหรือบุคคลในชุมชนในการจัดกิจกรรมแนะแนว เช่น การขอชมสถานที่ การเชิญมาเป็นวิทยากร และขอทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดสยากจน การส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เป็นต้น

4.8 ทำหน้าที่วิจัยและประเมินผลงานแนะแนว เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขบริการแนะแนวให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5. นักเรียน บทบาทของนักเรียนที่มีต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียน คือ การใช้บริการแนะแนวทุกบริการที่จัดขึ้นในโรงเรียน ในลักษณะการใช้บริการนั้น นอกจากนักเรียนจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาด้านต่างๆ แล้ว นักเรียนควรให้ความร่วมมือกับครูแนะแนวในการให้ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนด้วย

ดังนั้นการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาทุกระดับเป็นภาระหน้าที่ของบุคลากรหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษาหรือภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะนักแนะแนว ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบต่องานแนะแนวโดยตรงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่ง จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่นี้อย่างเคร่งครัดและต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณในวิชาชีพเพื่อสร้างศรัทธาการยอมรับและช่วยกันดำรงไว้ซึ่งวิชาชีพที่ดั่งงามตลอดไป

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

### 2.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็นตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Need Assessment ซึ่งคำนี้มาจากคำว่า ความต้องการจำเป็น (Need) กับ คำว่า การประเมิน (Assessment) ซึ่งผู้วิจัยได้

ศึกษาความหมายของคำศัพท์ทั้งสองคำ ได้ดังนี้ ความต้องการจำเป็น (Need) มีความหมายตามพจนานุกรมของ Webster ว่าหมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่เป็นความจำเป็นในอันที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความปรารถนาหรือความต้องการได้ (Webster's Encyclopedic Dictionary 1994, อ้างถึงใน คมศร วงษ์รักษา, 2540) นอกจากนี้ มีนักวิชาการและนักวิจัยจำนวนหลายคนได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

Kaufman & English (1981) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นทางการ ซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบันและผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านั้นตามลำดับความสำคัญ และเลือกสิ่งที่เห็นว่าสำคัญที่สุดเพื่อแก้ปัญหา

Witkin & Altschuld (1995) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง หรือช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น หรือสภาพที่พึงปรารถนา

Reviere & Others (1996) ให้คำจำกัดความของความจำเป็นว่าเป็นช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นจริง และที่เป็นอุดมคติ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั้งของค่านิยมในชุมชน และยอมรับให้มีการเปลี่ยนแปลงได้

McCaslin & Tibeziinda (2014) ให้ความหมาย การประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดลำดับความสำคัญ และการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการวางแผนการพัฒนา และการปฏิบัติในโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของผลลัพธ์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา (2557) การประเมินความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบ หรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดแนวทางแก้ไขสิ่งที่ต้องการจำเป็นให้ถึงเป้าหมาย แล้วหาช่องว่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อแก้ไขจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วน และความเหมาะสมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการที่ช่วยในการจัดลำดับความสำคัญในความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น โดยข้อมูลที่ได้จากบุคคลสามารถนำมาสู่

การตัดสินใจ วางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม และข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวกหรือเชิงสร้างสรรค์

## 2.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

ความสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็นที่เป็นกระบวนการที่สำคัญและมีประโยชน์ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

1. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องบริหารที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานป้องกันการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์
2. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็น สามารถสะท้อนภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน นำไปสู่การวางแผน กำหนดแนวทางพัฒนาองค์กร กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานให้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง และสนองความต้องการขององค์กร
3. การประเมินความต้องการจำเป็นช่วยกำหนดเป้าหมายขององค์กรจากความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย ช่วยกระตุ้นให้เกิดผลกระทบต่อโครงการ ทำให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานในช่วงเวลานั้นๆ

## 2.3 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2548) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะที่ใช้ในการจัดประเภท ดังนี้

1. ระดับความต้องการจำเป็น เช่น ความจำเป็นขององค์กร (Organizational Needs) ความต้องการจำเป็นของบุคลากร (Personal Needs) ความจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs)
2. สาระเนื้อหาของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม (Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development Needs)
3. ระดับความลึกซึ้งของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (Felt needs) ความต้องการจำเป็นเชิงวิเคราะห์ (Analytical needs) ด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านแก้ปัญหา (Solution Needs) ตามความคิดของ Kaufman ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ถือเป็น “ความต้องการจำเป็นเทียม หรือ กึ่งความต้องการจำเป็น” (Quais Needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ถือเป็น “ความต้องการที่แท้จริง” (Needs)
4. ช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs)
5. ธรรมชาติของข้อมูลที่แสดงความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นเชิงคุณลักษณะ (qualitative needs) ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ (quantitative needs)
6. เจ้าของความต้องการจำเป็น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านปฐมภูมิ (Primary Needs) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) ในทาง

การศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน และความต้องการจำเป็นพิเศษซึ่งแบ่งความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (Service Providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม Witkin ได้เพิ่มเติมระดับความต้องการจำเป็นระดับที่สาม (Tertiary Needs) ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากร และการแก้ไขปัญหา (Resources/Solution)

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายประเภทด้วยกัน ตามที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ ดังนั้นในการเลือกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นให้เหมาะสมมาใช้ในการประเมินจะต้องอาศัยวัตถุประสงค์ของการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นเป็นตัวกำหนดในการเลือก

#### 2.4 ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น

Witkin & Altrichuld (1995 และ 2000 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) กล่าวถึงการประเมินความต้องการจำเป็น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ (Three-Phase Plan)

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการประเมิน หรือระยะการสำรวจ ในระยะนี้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ วางแผนการดำเนินงานโดยกำหนดขอบเขต และประเด็นของความต้องการจำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายของความต้องการจำเป็น แหล่งข้อมูล การใช้ประโยชน์ข้อมูล ระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาแผนงานสำหรับระยะที่ 2 รวมทั้งกำหนดเกณฑ์สำหรับทำประเมินการประเมินความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การประเมิน หรือระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และความเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น จัดลำดับความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์สาเหตุ ผลลัพธ์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 หลังการประเมิน หรือระยะการนำผลไปใช้ประโยชน์ โดยเชื่อมโยงข้อมูล และแผนการดำเนินงานที่ได้รับ งานหลักคือการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ และเกณฑ์การตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติ การนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินความต้องการจำเป็นแก่ผู้ตัดสินใจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดเตรียมแผนสำหรับดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น หรือนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวถึงกระบวนการการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์จึงประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification)
  - 1.1) วัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็น
  - 1.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
  - 1.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับ
  - 1.4) เสนอความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
  - 1.5) เสนอผล/ นำไปใช้และ/ วิเคราะห์สาเหตุ/ แนวทางแก้ไข
- 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุ
  - 2.1) วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็น
  - 2.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

- 2.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.4) เสนอสาเหตุความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
- 2.5) เสนอผล/ นำไปใช้และ/ วิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา

3) การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาความต้องการจำเป็น (Needs Solution) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมินทางเลือกสู่การปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะนำไปกำหนดความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไข

- 3.1) วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกของความต้องการจำเป็น
- 3.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
- 3.3) ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.4) เสนอทางเลือกความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ
- 3.5) นำไปสู่การกำหนดแผนงาน และนำไปสู่การปฏิบัติ

## 2.5 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

Witkin & Altrichuld (1995 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ได้กล่าวถึงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจะต้องพิจารณาทั้งความเที่ยง และความตรง และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดลำดับที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย

1. การกำหนดขนาดความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์
2. องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุสนับสนุน หรืออุปสรรคต่อความต้องการจำเป็น
3. การกำหนดระดับความยากง่ายในการจัดลำดับความต้องการจำเป็น
4. การประเมินความเสี่ยง
5. ผลกระทบที่อาจเกิดกับส่วนอื่นๆ ของระบบ
6. การกำหนดค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการแก้ปัญหา

สุวิมล ว่องวาณิช (2550) การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการกำหนดความต้องการจำเป็น ทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ การจัดลำดับความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย

## 2.6 เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นเชิงสำรวจ

การใช้วิจัยสำรวจในการระบุความต้องการจำเป็นใช้เพื่อบรรยายลักษณะประชากรที่เป็นภาพรวม และอธิบายสาเหตุที่มีของความต้องการจำเป็น โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

1. การใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็นมีข้อตกลงสำคัญหลายประการ ประการแรก ผู้ตอบมีความสามารถในการอ่าน เข้าใจความหมายของข้อความหรือคำถามที่ถาม ประการที่สอง ผู้ตอบมีข้อมูลหรือมีความรู้พอจะตอบคำถามหรือให้ข้อมูลได้ และ

ประการที่สาม ผู้ตอบมีความเต็มใจและตั้งใจที่จะตอบโดยให้ข้อมูลที่จริงอย่างซื่อสัตย์ (Wolf, 1998 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

### 1.1 ลักษณะของแบบสอบถามที่ดีประกอบไปด้วย

- 1) ข้อความหรือคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) มีการวางแผนการสร้างที่เหมาะสมทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์
- 3) สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลได้ภายในระยะเวลา และทรัพยากรที่เหมาะสม

### 1.2 ประเภทของแบบสอบถาม

ธรรมชาติของข้อมูลที่ต้องการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น จึงมีการเรียกแบบสอบถามให้มีความเฉพาะเจาะจง 2 แบบ คือ

- 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่เน้นการเก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น ข้อมูลภูมิหลังทั่วไป พฤติกรรมการปฏิบัติตน เป็นต้น
- 2) แบบวัดความคิดเห็น (Opinionnaire) เป็นเครื่องมือที่เน้นการเก็บข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก หรือทัศนคติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

### 1.3 ประเภทของคำถามสอบถาม

- 1) คำถามปลายปิด (Close-ended question) หรือคำถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อความ หรือคำถามและกลุ่มของคำตอบให้ผู้ตอบเลือก โดยจัดเรียงลำดับคำถามตามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ
  - 2) คำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบด้วยคำถามที่ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบอาจมีความลึกซึ้งกว่าที่ผู้วิจัยคาดไว้
- ลักษณะของข้อมูลที่ได้เป็นการแสดงความรู้สึก หรือความคิดเห็นตามการรับรู้ของผู้ตอบที่สำรวจด้วยแบบสอบถามเป็นความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มบุคคล หรือระดับองค์กร ผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้รับ จะนำไปใช้ได้กับการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์กรมากกว่าการพัฒนารายบุคคล สิ่งที่จะต้องพิจารณาในการสร้างแบบสอบถาม คือ ชุดคำถามที่ได้เตรียมไว้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษากับตัวอย่างประชากรที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งกำหนดรูปแบบการตอบ ได้ 2 แบบ คือ

2.1) รูปแบบการตอบสนองเดี่ยว (Single-response Format) เป็นคำถามที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระบุระดับปัญหา สภาพที่เป็นอยู่ หรือระดับของสิ่งที่ต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้คำตอบเพียงชุดเดียวซึ่งคำตอบที่ได้ คือความต้องการจำเป็น แล้วนำมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญวิธีการจัดเรียงลำดับตามความสำคัญวิธีการจัดเรียงลำดับข้อมูลประเภทนี้รู้จักกันดี และนิยมใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มนักประเมิน รู้จักกันโดยทั่วไปเพราะเป็นวิธีที่เข้าใจได้ง่าย มีความซับซ้อนน้อย เก็บข้อมูลได้ง่าย มีความสะดวกและรวดเร็วในการบริหารจัดการ แต่มีข้อจำกัดที่วิธีการดังกล่าวใช้กันค่อนข้างมากอาจทำให้ไม่ดึงดูดใจผู้ตอบแบบสอบถามได้ (Witkin, 1984 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการตอบสนองเดี่ยวเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวัดความ

ต้องการจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณารูปแบบเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2) รูปแบบการตอบสนองคู่ (Dual-response Format) เป็นคำถามชุดเดียวกัน แต่ให้กลุ่มตัวอย่างระบุ 2 ส่วน คือ ระดับของการดำเนินงานในสภาพจริง และระดับสภาพที่พึงประสงค์ ปรากฏในแบบสอบถามมีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้ตอบข้อมูลสองชุด ซึ่งพัฒนามาจากชุดคำถามการตอบสนองเดี่ยว

### 2. การใช้วิธีการสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ทำการประเมินความต้องการจำเป็นกับผู้ให้ข้อมูล สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นที่เป็นระบบจะใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนั้น สามารถกระทำได้โดยใช้วิธีการ 3 ลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างระดับกลาง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

### 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการที่มีความน่าสนใจ มักใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้สามารถระบุความต้องการจำเป็นที่ได้จากบุคคลเป้าหมายทั้งกลุ่ม มีประโยชน์ในการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นเป็นความรู้สึกร่วมกันจากสภาพที่เป็นอยู่ได้อย่างเต็มที่ การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนา เพื่อระบุความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสำหรับรูปแบบการตอบสนองเดี่ยว และรูปแบบการตอบสนองคู่ มีแนวคิดเบื้องหลังของแต่ละเทคนิคซึ่งทุกวิธีมีวิธีดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน คือ การให้คะแนนความสำคัญตามลำดับวิธีการที่กำหนด การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งการสร้างเครื่องมือจะต้องมีความชัดเจนในสิ่งมุ่งหวังเพื่อเชื่อมโยงมันท์ของสิ่งนั้นเป็นข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรม ต้องพิจารณาเครื่องมือ รูปแบบคำถามให้สอดคล้องกับคุณลักษณะและเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

## 2.7 เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้เสนอ เทคนิควิธีที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สำหรับรูปแบบการตอบที่เป็นทั้งการตอบสนองเดี่ยว และรูปแบบการตอบสนองคู่ โดยมีวิธีการแนวคิดเบื้องหลังของแต่ละเทคนิควิธีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการสำคัญ คือ การให้คะแนนความสำคัญตามวิธีการที่กำหนด การเรียงลำดับความสำคัญ และการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยวข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยว ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้ตอบเลือกตอบข้อความในแบบสอบถามเพียงส่วนเดียว โดยอาจถามว่า ข้อความนี้มีความต้องการจำเป็นในระดับใดหรือท่านมีความต้องการจำเป็นในด้านนี้มากน้อยเพียงใด เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นตามนิยามการแก้ปัญหา (solution definition) ในกลุ่มเทคนิควิธีนี้ผู้เขียนนำเสนอวิธีการจัดลำดับจำนวน 3 วิธี ดังนี้



1.1 วิธีการจัดเรียงลำดับตามค่ามัธยฐานสำหรับมาตรแบบกลุ่ม (Category Scales) วิธีนี้นักวิจัยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระบุน้ำหนักความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามการรับรู้เป็นรายประเด็นตามมาตรประมาณค่า ผู้ให้ข้อมูลจะให้น้ำหนักความสำคัญกับความต้องการจำเป็นประเด็นต่าง ๆ เท่ากันได้ หากเห็นว่าความต้องการจำเป็นเหล่านั้นมีระดับความสำคัญเท่ากัน จากนั้นทำการแจกแจงน้ำหนักความถี่ที่กระจายตามมาตรประมาณค่าของแต่ละข้อรายการแล้วหาค่ามัธยฐานหรือฐานนิยมหรือค่าเฉลี่ย แต่ค่ามัธยฐานจะเป็นค่าสถิติที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่อยู่ในมาตราจัดอันดับ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถเรียงค่าจากมากไปหาน้อยหรือจากน้อยไปหามากตามค่าสถิติที่ได้ในแต่ละข้อรายการ อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการใช้วิธีนี้ในการจัดลำดับความสำคัญมีความเป็นไปได้สูงที่ความต้องการจำเป็นทุกประเด็นมีค่าเท่ากัน ซึ่งทำให้ต้องมีการอภิปรายเสริมหรือหาข้อมูลอื่นเสริมว่าความต้องการจำเป็นประเด็นใดมีความสำคัญมากที่สุดนับเป็นจุดอ่อนของวิธีนี้

1.2 วิธีการสร้างมาตรประมาณช่วงขนาด (Magnitude Estimation Scaling) การจัดความสำคัญความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้โดยใช้วิธีการสร้างมาตรประมาณช่วงขนาด (Magnitude Estimation Scaling--MES) โดยเปรียบเทียบความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งมีหลายด้านว่าด้านใดมีความสำคัญมากกว่าวิธีการสร้างมาตรประมาณช่วงขนาดจะมีการกำหนดความสำคัญของแต่ละข้อรายการด้วยคะแนนในเชิงเปรียบเทียบกับคะแนนความสำคัญของข้อความแรก (ความต้องการจำเป็น) ที่ใช้เป็นฐานการอ้างอิง ซึ่งกำหนดโดยนักประเมินความต้องการจำเป็นถือว่าเป็นวิธีที่ลดจุดอ่อนของวิธีแรก

1.3 วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-weighting Procedure) กระบวนการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure-PWP) เป็นวิธีการจัดลำดับความสำคัญด้วยการเปรียบเทียบความสำคัญของความต้องการจำเป็นทุกประเด็นเป็นรายคู่ให้ครบทุกคู่ที่เป็นไปได้ วิธีนี้จึงมีจุดเด่นกว่าสองวิธีแรกโดยปกติความต้องการจำเป็นที่ต้องการจัดลำดับความสำคัญไม่ควรเกิน 15 ข้อ หากเกิน 15 ข้อ จะทำให้กลุ่มตัวอย่างสับสน และไม่สามารถจำรายละเอียดของข้อรายการต่างๆ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์

1.4 วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ด (Card Sort) การจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ดเป็นวิธีการที่ใช้การ์ดเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นมีความสะดวกในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากขึ้น วิธีนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1.4.1 ผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็นเตรียมข้อความที่แสดงความต้องการจำเป็นทั้งหมดที่ต้องจัดลำดับ โดยการพิมพ์ในกระดาษที่เป็นการ์ดจัดทำการ์ดเป็นชุด ๆ ตามจำนวนคนที่ทำหน้าที่จัดลำดับความสำคัญ

1.4.2 มอบการ์ดให้กับกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่จัดเรียงลำดับความสำคัญชี้แจงให้แยกการ์ดออกเป็นกอง ๆ ตามกลุ่มของข้อความที่คิดว่ามีความสำคัญอยู่ในกองเดียวกันจะเป็นที่กองก็ได้

1.4.3 ระบุระดับความสำคัญในการ์ดแต่ละใบแล้วมอบการ์ดคืน

1.4.4 ผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็นจัดทำแจกแจงความถี่ของคะแนนของการ์ดแต่ละใบ แล้วสรุปคะแนนเป็นภาพรวม เสนอเป็นผลการประเมินความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

2. เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (Dual-response Format) มักปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่าโดยให้ระบุข้อมูลทั้ง 2 ขุด คือ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็น รูปแบบนี้สร้างขึ้น โดยมีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Model) วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้ โดยวิธีการที่ใช้หลักประเมินความแตกต่าง เป็นที่นิยมใช้กันมากเป็นวิธีที่มีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่จากมาตรวัดที่แสดงระดับความสำคัญ (Importance--I) ของข้อความนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “what should be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล (Degree of Success--D) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “what is” สูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีดังนี้

2.1 วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า Rank Order of Difference Scores

$$\text{สูตร MDF} = I - D$$

2.2 วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุด และสูงสุดได้ Lane, Crofton และ Hall 1983, (อ้างอิงใน Witkin, 1984) โดยสร้างดัชนี ชื่อว่า (Priority Needs Index--PNI) ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่งความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับที่เป็นอยู่จริง (Mean Difference) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I และ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I

$$\text{สูตร PNI} = (I - D) \times I$$

2.3 วิธี Modified Priority Needs Index (PNI<sub>modified</sub>) เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิมของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช ซึ่งเป็นวิธีที่หาค่าผลต่างของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง (I-D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายในเชิงการเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันเป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$\text{สูตร PNI}_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

2.4 การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา โดยการแบ่งตารางออกเป็น 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง (หรือเรียกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น) และสภาพที่เกิดขึ้นจริงจุดที่ใช้ในการแบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนสูง-ต่ำ ที่กำหนดหรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นจุดตัด (Cut-off Score)

### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรวิไล อริยะรัตน์ทรัพย์ (2554) ได้ศึกษา การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีปัญหาในการบริการแนะแนวด้านบริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง มีความต้องการในการบริการแนะแนวด้านบริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามผล อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานภาพในการทำงานต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน และระดับความรู้ด้านการแนะแนวต่างกัน มีปัญหาในการบริการแนะแนวด้านบริการให้คำปรึกษา และด้านบริการจัดวางตัวบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานภาพในการทำงานต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความต้องการในการบริการแนะแนวด้านบริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

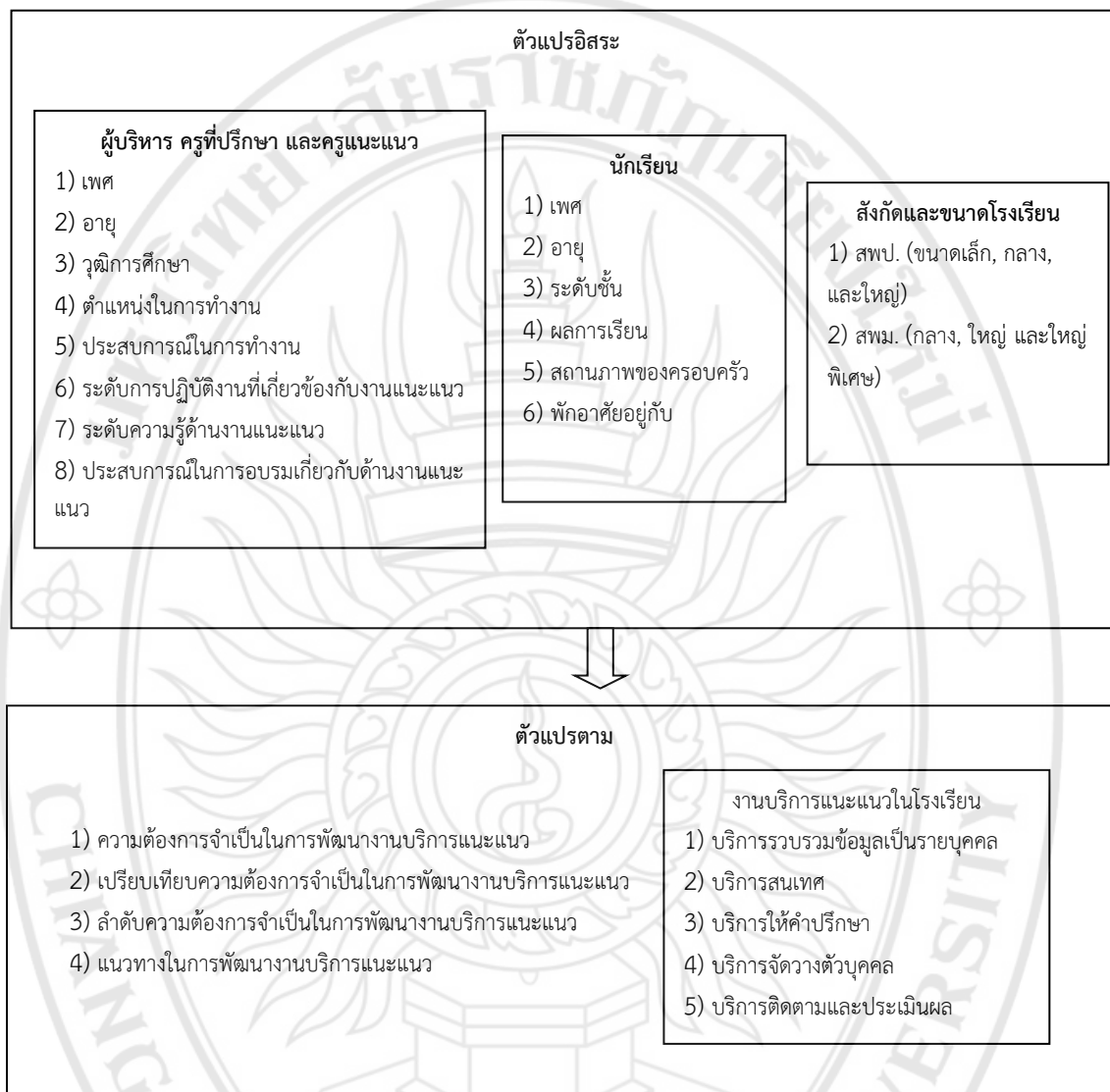
กาญจนา มิลลาร์ (2556) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการให้บริการแนะแนวของโรงเรียนเสเดาใหญ่ประชาสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการให้บริการแนะแนวของโรงเรียนเสเดาใหญ่ประชาสรรค์ มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ด้านการบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านบริการสนเทศ ตามลำดับ ผลของการเปรียบเทียบนักเรียนที่มีเพศและระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริการแนะแนวในภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน

Nafees, Farooq, Tahirkheli, & Malik (2012) ได้ทำการศึกษา การสืบค้นส่วนประกอบที่ขาดหายไปของงานบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ จำนวน 25 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล พบว่า ร้อยละ 80 ผู้บริหารไม่ให้ความตระหนักเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวในด้านส่วนตัวและสังคม และไม่มีบุคคลหรือครูที่ทำงานเกี่ยวกับการแนะแนวในโรงเรียน นอกจากนี้ผู้อำนวยการทั้ง 25 คนยังบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่มีอาจารย์ที่จะให้การช่วยเหลืองานบริการแนะแนวในโรงเรียนของพวกเขา ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ควรมีการเปิดเผยของการแนะแนวให้กับสังคมผ่านแหล่งข้อมูลต่างๆ ควรจะสร้างความตระหนักในความสำคัญและความหมายที่แท้จริงของการบริการแนะแนว การแนะแนวควรได้รับการแนะนำให้เป็นวิชาบังคับในโปรแกรมการฝึกอบรมครูและควรมีการทบทวนงานวิจัยที่เพียงพอต่อการศึกษานี้

Oye, Obi, Mohd, & Bernice (2012) ได้ทำการศึกษา การแนะนำและการให้คำปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา Nigerian พบว่า ความสำคัญของโปรแกรมการแนะนำและการให้คำปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย การนำเสนอเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการ ในข้อมูลด้านการศึกษา อาชีพ และสังคม ทำให้นักเรียนมีความรอบรู้ในการเลือกเพิ่มมากขึ้น โดย บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นที่ประเด็นบทบาทของ ICT ในการแนะนำและการให้คำปรึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา การให้คำปรึกษาเป็นรูปแบบของการศึกษาที่นักเรียนได้รับจากผู้ให้คำปรึกษาของพวกเขา สิ่งสำคัญในการรวมเข้าด้วยกันของการแนะนำและการให้คำปรึกษาเข้ากับระบบโรงเรียนคือ การขจัดความไม่รู้ที่ครอบคลุมอยู่ในเยาวชนจำนวนมากเกี่ยวกับการเลือกโอกาสทางอาชีพและการ ปรับตัวบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมในโรงเรียน บทบาทของ ICT ในการแนะนำสามารถพบได้ 3 วิธี ได้แก่ เครื่องมือ, ทางเลือก หรือวิธีเปลี่ยนแปลง การเติบโตทางเว็บไซต์และการช่วยเหลือในรูปแบบ การบริการทางเทคนิค ซึ่งหมายความว่าประสิทธิภาพของ ICT ที่เป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงอยู่ใน ขณะนี้มีมากขึ้นกว่าเดิม เช่น โทรศัพท์ เว็บไซต์ อีเมล ความอำนวยความสะดวกในการเผชิญหน้ากัน อาจ เป็นการบริการทางเลือก หรือเป็นบริการที่แพร่หลาย มีความยืดหยุ่น และเป็นเครือข่ายที่ผสมผสาน กันอย่างกว้างขวาง ข้อเสนอแนะในบทความวิจัยนี้ผู้บริหารควรจัดให้มีตารางเวลาของโรงเรียนในการ ให้การแนะนำและคำปรึกษาแก่นักเรียน และที่สำคัญที่สุดคือการนำ ICT มาใช้ในโรงเรียน มัธยมศึกษาควรได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงศึกษาธิการ

Agi (2013) ได้ทำการศึกษา การประเมินสภาพของการบริการแนะนำในโรงเรียน มัธยมศึกษาในรัฐ Rivers Nigeria โดยทำการสำรวจจากโรงเรียนของรัฐบาลในเมือง Port Harcourt จำนวน 250 โรงเรียน มีเพียง 20 โรงเรียน ที่มีผู้ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติการอย่างน้อยหนึ่งคน และ ในการศึกษาครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่าง ผู้ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติการ จำนวน 14 โรงเรียน การเก็บรวม รวมข้อมูลได้ดำเนินการผ่านแบบสอบถามงานบริการแนะนำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า การบริการแนะนำและการให้คำปรึกษาในรัฐ Rivers ได้เผชิญกับอุปสรรคปัญหาหลายประการ ซึ่ง เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางการศึกษาแทนที่จะ เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ ขาดงบประมาณสำหรับงานบริการแนะนำขั้นพื้นฐาน ส่วนมากงานบริการให้คำปรึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากที่มีความจำเป็นต่อคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งอย่าง น้อยต้องมีการดำเนินการเป็นประจำในโรงเรียน เช่น การทดสอบทางจิตวิทยาและการบันทึกประวัติ สหสัมพันธ์ มีเพียงร้อยละ 18 ของโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง ระบุว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายแห่งชาติเกี่ยวกับ การศึกษากับการเอาใจใส่ต่องานบริการแนะนำและการให้คำปรึกษาได้รับจริงจังเพียงแค่บางส่วน ถ้าวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ระบุไว้ในนโยบายการศึกษาแห่งชาติจะต้องบรรลุตามวัตถุประสงค์ ในสภาพปัจจุบันงานบริการแนะนำจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและมีขั้นตอนในทิศทางบวกที่จะ นำไปสู่การปรับปรุงที่ดีขึ้น

#### 4. กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย